KESKI-SUOMEN LIITTO

ASIANTUNTIJALAUSUNTO

16.10.2023

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta
mmv@eduskunta.fi

Valtion budjetti 2024 ja valtiontalouden kehykset vuosille 2024-2027

Keski-Suomen liitto kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto maa- ja metsätalousministeriön pääluokan valtion budjetista ensi vuodelle ja valtiontalouden kehyksistä vuoteen 2027 saakka. Lausuntomme painottuu julkisen talouden suunnitelman ja pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman sisältämään CAP-rahoituksen leikkaukseen sekä mahdollisten valtiontukisäädösten muutosten vaikutuksiin maaseutuyrityksille.

CAP-suunnitelman kansallisen rahoituksen leikkaus peruttava

Pääministeri Orpon hallitusohjelma sisältää poikkeuksellisen merkittävän leikkauksen Suomen CAP-suunnitelman (alueellinen ja paikallinen maaseudun kehittäminen, mom. 30.10.64) kansalliseen rahoitusosuuteen.

Hallitusohjelmassa tavoitteeksi on asetettu elinvoimainen maaseutu, jossa yritystoiminta on kannattavaa ja maaseutuyrittäjyys houkuttelevaa. Tavoitteen näkökulmasta on ristiriitaista, että suunnitteilla on jopa 137,5 miljoonan euron leikkaus Suomen kansalliseen rahoitusosuuteen vuosina 2025–2027. Rahoitus vähenisi vuosina 2025–2027 merkittävästi, sillä rahoitusta on jo käytetty vuosina 2021–2022 ja käytetään edelleen vuosina 2023–2024. Ohjelmakauden viimeiset vuodet olisivat käytännössä rahoituksen puolittamista ja osin alasajoa.

Leikkauksen kohdentaminen yhteisrahoitteiseen kehittämistoimintaan tarkoittaa lisäksi, että EU:sta tuleva osuus pienenee noin 105 miljoonaa euroa. Kokonaisuudessaan suunnitelma merkitsee yli 240 miljoonan euron rahoitustason leikkaamista. Kansallisen osuuden pienentäminen ei tuota toivottua säästöä, vaan se suurentaa Suomen EU-maksuosuutta EU-rahoituksen pienentyessä suhteessa kansallisen rahoituksen leikkaukseen.

Suomen CAP-suunnitelma ja sen rahoitus on keskeinen väline maaseutuyrittäjyyden ja maaseudun elinvoimaisuuden parantamisessa sekä esimerkiksi hajautetun energiatuotannon ja biotalouden ratkaisujen kehittämisessä. Rahoituksella tuetaan tällä hetkellä puhtaan siirtymän investointeja maaseudulle, laajakaista- ja infrahankkeita sekä maaseudun elinvoimahankkeita osaamiseen, innovaatioihin ja digitalisaatioon liittyen.

Leikkaukset kohdentuisivat ELY-keskusten myöntämiin yritys- ja hanketukiin sekä tekniseen tukeen. Suomalaisissa pk-yrityksissä on suurin potentiaali uudelle kasvulle. Onnistuminen edellyttää panostuksia uudistumiseen, TKI-toimintaan, kansainvälistymisvalmiuksien parantamiseen ja omistajanvaihdoksiin. Edellytykset näihin toimenpiteisiin heikkenevät leikkausten myötä merkittävästi.

Eduskunta on sitoutunut nostamaan tutkimus- ja innovaatiorahoitusta 4 % BKT:sta vuoteen 2030 mennessä parlamentaarisen TKI-työryhmän ehdotusten mukaisesti. Tavoitteen saavuttamiseksi on varmistettava, että rahoitusinstrumentit ovat pk-yritysten näkökulmasta saavutettavia. Maaseudun pienet yritykset tarvitsevat kehittyäkseen sujuvia kehittämispalveluita ja heidän tarpeisiinsa osuvia rahoitusinstrumentteja. Teknisen tuen vähentäminen heikentää suoraan ELY-keskusten henkilöresursseja ja siten palvelukykyä.

CAP-rahoituksen merkitys on erittäin suuri myös maaseudun paikallisyhteisöjen elinvoimalle ja yhteisöllisyydelle. Ohjelmakausien vaihtumisen aiheuttamat katkokset ja viime vuosien suuret kriisit ovat syöneet tulevaisuudenuskoa. Maaseudun yritysten ja yhteisöjen ahdinkoon on vastattava ripein ja kannustavin toimin, ei rahoitusleikkauksilla.

Valtiontukialueiden jatkuttava vuoteen 2027

Suomen valtiontukialueiden määrittelyn tulee olla pitkäjänteistä. Työ- ja elinkeinoministeriössä meneillään olevassa tukialueiden väliarvioinnissa on erittäin tärkeää noudattaa valtioneuvoston kesäkuussa 2022 hyväksymää aluepäätöstä koko ohjelmakauden ajan. Päätöksen mukaan Itä- ja Pohjois-Suomen korkeimman tukialueen lisäksi tukialueeseen II kuuluvat Etelä-Pohjanmaan, Keski-Suomen, Pirkanmaan ja Päijät-Hämeen maaseutukuntia ja -kaupunkeja. Esimerkiksi Keski-Suomesta tukialueeseen kuuluvat

- Saarijärven-Viitasaaren seutu EU-liittymissopimuksen mukaisena harvaan asuttuna alueena
- Jämsä rakennemuutoksen kaupunkina
- Joutsan ja Keuruun seudut oikeudenmukaisen siirtymän haitallisten vaikutusten alueina.

Perusteet tukialueeseen kuulumiselle ovat korkea työttömyys, rakennemuutoksen vaikutukset, vihreän siirtymän haasteet sekä pitkät etäisyydet maailmanmarkkinoille. Ilman yritysten investointihankkeita ja niiden rahoitusmahdollisuuksia alueiden kasvu- ja kilpailukykytavoitteita ei voida saavuttaa.

Jos valtioneuvosto muuttaa valtiontukialueiden jaotusta, se tarkoittaa myös maaseutuyritysten rahoitusehtojen merkittävää heikennystä. Keskustelu rahoitusehtojen muuttamisesta vain vuoden kestäneen toimeenpanovaiheen jälkeen nostaa huolen Suomen hallinnon luotettavuudesta ja aiheuttaa suurta epävarmuutta maaseutuyritysten investointien suunnittelussa.

Lisätietoja lausunnosta antaa aluekehitysjohtaja Pirjo Peräaho, pirjo.peraaho@keskisuomi.fi, 040 591 0760.

KESKI-SUOMEN LIITTO

Pekka Hokkanen
maakuntajohtaja